

**Paavo Jauhiainen:**

## **Työ-, kansan- ja takuueläkkeiden sekä verotuksen korjaus talouden käänteen moottorina**

### **Joka ei tunne menneisyyttä ei voi ymmärtää tulevaisuutta**

#### **Taitettu indeksi**

Edellä oleva viisaus pätee hyvin myös eläkeläisten asemaan ja sen muutoksiin. Vuosikymmeniä ovat päättäjät julistaneet, että kun suuret ikäluokat tulevat eläkeikään, eläkejärjestelmä ei kestä ilman radikaaleja muutoksia. Tästä ja väittämän totuudenmukaisuudesta kertoo konkreettisella tavalla kuva 1.

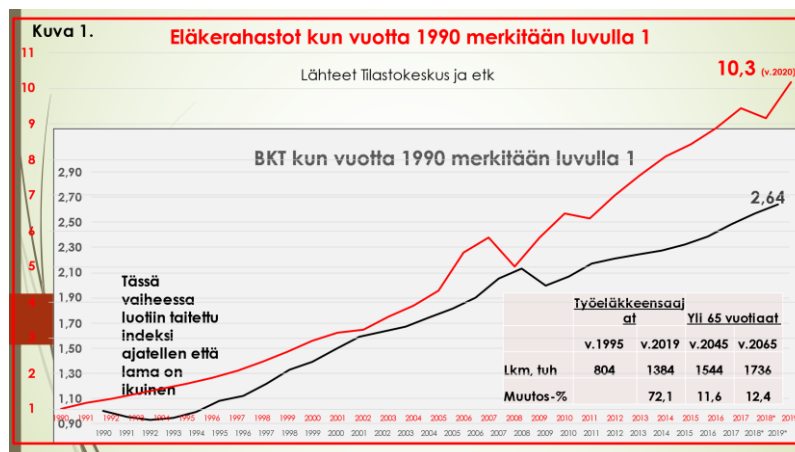
Suomi oli syvässä lamassa 1990-vuosikymmenen alkuvuosina. Tällöin eduskunta teki radikaalin muutoksen työeläkejärjestelmään muuttamalla siihen saakka olleen puoliväli-indeksin taitetuksi indeksiksi. Vuodesta 1962 vuoteen 1977 työeläkkeiden kehitys oli kytketty palkkaindeksiin eli eläkkeet nousivat samassa suhteessa kuin palkat. Puoliväli-indeksissä palkkojen nousun painoarvo oli ollut 50 % vuodet 1977-1995, tämän painoarvo pudotettiin vuoden 1996 alusta 20 %:iin.

Suuret ikäluokat ovat nyt jo kaikki eläkeiässä. Kuvan 1 asetelma kertoo, miten hyvin ennuste ”kun suuret ikäluokat tulevat eläkeikään...” on pitänyt paikkansa.

Merkille pantavaa on, että kun vanhuuseläkeiän saavuttaneiden lukumäärä on kasvanut 25 vuoden aikana runsaalla puolella miljoonalla ihmisellä, siitä huolimatta eläkerahastot ovat kasvaneet siten, että kun rahastot olivat vuonna 1995 4,1 kertaiset maksettuihin eläkkeisiin verrattuna, ne olivat vuoden 2020 lopussa jo 7,5 kertaiset.

Tulevaisuutta ajatellen merkittävää on, että kun edellisen vuosisataneljänneksen aikana työeläkkeensaajien kasvu on ollut vv.1995-2019 72,1 %, vanhuusiän saavuttavien kasvu tulee tulevan vuosisataneljänneksen aikana olemaan vain 11,6 % (Tilastokeskuksen/ETK:arvio). Viittaus kuva 1.

HUOMIONARVOISTA ON SE, ETTÄ ELÄKELAITOSTEN EDUNVALVOJAT EIVÄT OLE KOSKAAN TUONEET JULKI LASKELMIA, JOISSA KÄVISI ILMI, MIKÄ OLISI OLLUT ELÄKERAHASTOJEN KEHITYS, JOS TAITETTUUN INDEKSIIN EI OLISI MENTY VUONNA 1996. SITÄKÄÄN EI OLE TUOTU ILMI, MIKÄ OLISI ELÄKERAHASTOJEN TASO, JOS VUONNA 2005 (silloin oli yksi järjestelmätarkistus) OLISIKIN SIIRRYTTY PALKKAINDEKSIIN KÄYTTÖÖN.

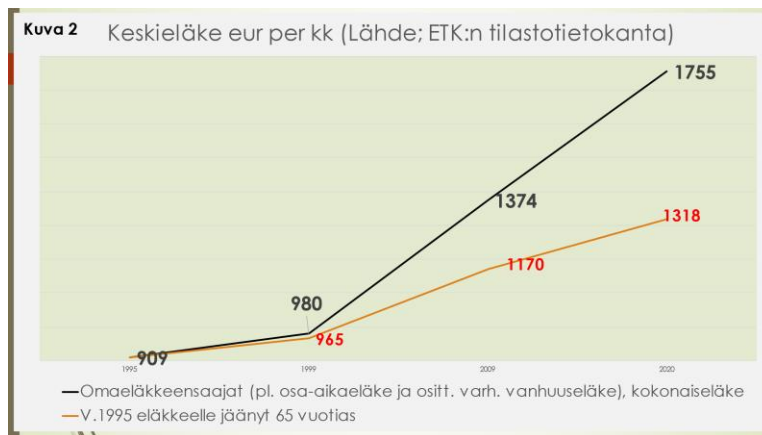


Noiden laskelmien tekohan voi perustua absoluuttisiin laskelmiin eikä arvioihin, kuten tulevaisuuden laskelmat on tehtävä.

Kuvan 1 taustaan vielä yksi havainto. Vuonna 1995 bruttokansantuottemme oli 91 miljardia euroa. Eläkevarat olivat tuolloin 21,4 miljardia eli eläkevarat olivat tuolloin 23,5 % bruttokansantuotteesta. Vuonna 2020 bkt oli 237,5 miljardia ja eläkevarat 220 miljardia eli 92,6 % bruttokansantuotteesta.

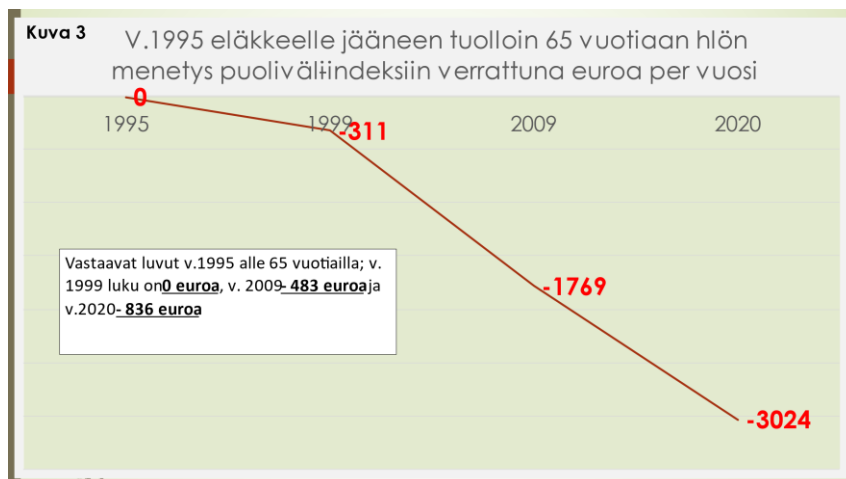
### Taitetun indeksin seuraukset

Taitetun indeksin vaikutus näkyy kuvassa 2. Henkilö X on jäänyt eläkkeelle v. 1996 tai sitä ennen. Hän on saanut eläkkeelle siirtyessään silloisen eläkkeelle siirtyvän keskieläkkeen. Hän on täyttänyt eläkkeelle jäädessään 65 vuotta. Eläke on ollut tuolloin hänen keskipalkastaan 55 %. Vuonna 2020 henkilön X eläke oli 41,4 % kyseessä olevan vuoden keskipalkasta. Henkilö X:n eläke oli v. 2020 noin 25 % alhaisempi kuin ko. vuonna eläkkeelle jääneen keskieläke (tämä on ennakoarvio). Tilastokeskuksen tutkimuksen mukaan vuonna 2016 eläkeläiskotitalouden kulutusmenot olivat 75 % kaikkien kotitalouksien vastaavista kulutusmenoista.



Rahassa mitaten vuonna 1995 tai sitä ennen eläkkeelle jääneen jälkeenjääneisyys siihen nähden, että vv.1995-2019 olisikin eletty puoliväli-indeksin mukaisessa järjestelmässä, käy ilmi kuvan 3 asetelmasta.

Jos päättäjät olisivat nähneet 1990-luvun puolivälissä taloudellisen taantuman olevan tilapäinen ilmiö ja eläkejärjestelmä olisi säilynyt kaikki nämä vuoden puoliväli-indeksin mukaisena, eläkerahastot olisivat olleet vuoden 2020 lopussa 6,0 kertaa tuona vuonna maksetut eläkkeet, kun ne olivat vuonna 1995 "vain" 4,1 kertaiset. Kuvassa 3 on kuvaus siitä, mikä muutoksen hinta on ollut eri vuosina eläkkeelle jääneen kannalta.



Tulevaisuuden arvioiden (ETK:n omat laskelmat) mukaan työeläkejärjestelmä kestää paitsi indeksitarkistuksen myös sen vääryyden korjaamisen mikä on neljännesvuosisadan aikana tapahtunut isänmaamme pelastavalle ja sen jälkeisen rakennustyön tehneelle sukupolvelle. Sen vääryyden korjaaminen olisi kertaratkaisuna syntyvä tasokorotus, jossa jokaisen eläke nostettaisiin sille tasolle, mikä se olisi nyt tilanteessa, jossa olisi eletty vuodet 1995-2019 puoliväli-indeksin mukaisin korotuksin. Tämä korotushan olisi degressiivinen eli asteittain aleneva. Toisin sanoen korotuksen vaikutus putoaa sitä mukaa, kun nykyisen eläkkeellä olevan ikäluokan jäsen saa ikuisen levon. Tämä ratkaisu antaa tilaa myös taitetun indeksin korjaamiseksi ilman eläkemaksuihin puuttumista. Tätä ratkaisua puoltavat myös suurten ikäluokkien vähittäinen poistuminen eläkkeen saajien joukosta kuin myös ennusteita pienempi odotettavissa olevan keski-ikä nousu (vrt Tilastokeskus; ”vuonna 2019 syntyneiden tyttöjen odotettavissa oleva elinaika on 84 ja poikien 79 vuotta eli keskimäärin 82 vuotta)

### **Kuvan 3 asetelmasta muutama havainto.**

1. Kuva 3 kertoo kääntäen sen, kuinka suuri korotustarve kunakin vuonna eläkkeelle siirtyneellä olisi tasokorotuksen suhteen. Siis vuonna 1995 eläkkeellä olevan korotustarve olisi iäkkäimmillä eli jo 90 täyttäneillä peräti 3024 euroa per vuosi ja taas tätä nuoremmilla mutta v. 2005 eläkkeelle siirtyneellä korotustarve olisi 836 euroa per vuosi.

*2. Keskimääräinen kuoppakorotustarve 4-5 % (vaihteluväli 0 – 19 %) on arvio mutta se kertoo suuruusluokan, mikä merkitys tasokorotuksella on suhteessa siihen, jos siirryttäisiin suoraan puoliväli-indeksiin täsmälleen vuoden 2020 työeläkeindeksin laskentaperusteiden pohjalta. Koko kansantaloudessa vuositason muutos olisi tasokorotuksena suuruusluokaltaan hieman yli 1,3-1,5 miljardia euroa kun taas puoliväli-indeksimuutos merkitsisi noin 130 miljoonaa euroa. Laskennallisesti on osoitettavissa, että tasokorotuksen lisäksi voitaisiin ottaa yhtä aikaa käyttöön puoliväli-indeksi. Tällöin ensimmäisen vuoden taso ja puoliväli-indeksikorotus olisi haarukassa 1,45-1,65 miljardia euroa.*

*Kansantalouden kannalta taso- tai kuoppakorotus olisi vahva ruiske kysynnän lisäämiseksi. Vielä vahvemmaksi se muuttuisi, jos tasokorotuksesta tuleva verotulojen lisäys kohdistettaisiin todella tarpeessa olevien kansan- ja takuueläkkeiden korotuksiin. Raskas eläkeläisten marginaalivero antaisi tähän mahdollisuuden ilman finanssitalouteen syntyvää lovea. Kun kansan- ja takuueläkkeensaajat eivät pääsääntöisesti joudu maksamaan veroja lainkaan, näin koko summa olisi käytettävissä suoraan tavaroiden ja palveluiden kysynnän ja sitä kautta myösvälillisen verojen lisäykseen. Se lisäys synnyttäisi (Suomen Työn liiton laskentamallilla) kansantalouteen lähes 30 000 työpaikkaa ja tämä loisi taas uutta verotettavaa tuloa kansantalouteen.*

### **”Joka ei tunne menneisyyttä ei voi ymmärtää tulevaisuutta”**

Kun tämän muistion alussa oli kuvaus, miten eläkejärjestelmä on kehittynyt edellisen neljännesvuosisadan aikana ja kun samanaikaisesti on julkisuudessa ollut milloin mitäkin heittoja siitä, että nykyeläkeläiset syövät leivän lastemme suusta tai jos eläkejärjestelmää muutettaisiin, eläkemaksuja olisi korotettava ja sitä kautta heikennettävä työllistämismahdollisuuksia, on tarpeen todeta muutama fakta niistä lähtökohdista, mitkä perustuvat niin historiaan kuin tulevaisuuteen. Historian faktat on poimittavissa Tilastokeskuksen aineistosta, tulevaisuuden faktat Eläketurvakeskuksen itsensä tekemistä arvioista (**Lakisääteiset eläkkeet – pitkän aikavälin laskelmat 2019, korjattu laskelma**).

Ensinnäkin ”eläkeläiset syövät nykynuorten pöydästä”. Kuva 4 antaa suoraan vastauksen edellä olevaan väitteeseen. Nykyisen eläkkeellä olevan sukupolven työelämän keskivaihe osuneen noin vuoteen 1978.

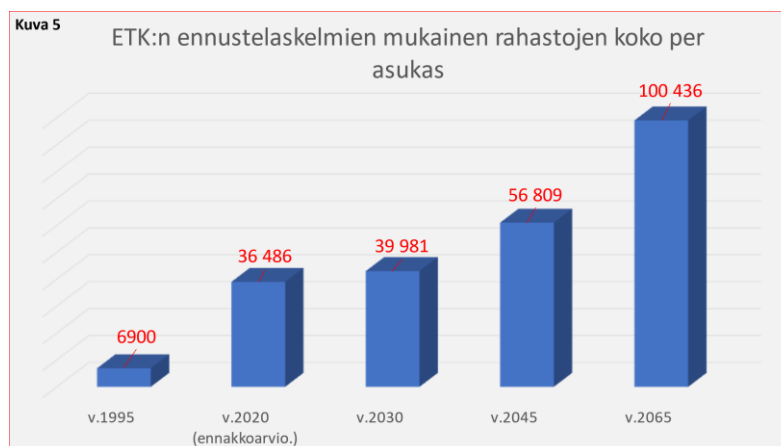
Kuten asetelmasta näkyy, tuolloin keskipalkka vuoden 2017 rahan arvoon laskettuna oli 1430 euroa per kuukausi, kun se on ETK:n ennustepaperin mukaan vuoden 2017 rahan arvossa on tänä vuonna 3202 euroa. Saman ennustepaperin mukaan luvut näkyvät vuosien 2045 ja 2065 osalta pylväiden yläpuolelta. Tätä taustaa vasten on lapsellista väittää nykyeläkeläisten syövän leipää lastemme suusta tai sitä, että eläkemaksut olivat sitä tai tätä nykyeläkepolven ollessa työelämässä. Sekin on selvää, että jos mitään muutoksia ei eläkejärjestelmään tehdä, nykynuoret tulevat aikanaan kokemaan saman minkä ovat kokeneet jälleenrakennetun Suomen nykyeläkeläiset. Tasokorotustarve ei tule loppumaan.

Samana taulukon punaiset prosenttiluvut kertovat mikä on noina vuosina työeläke kyseessä olevan vuoden palkasta, jos taitettu indeksi on pysyvä ”voimavara”. Tämä sitä taustaa vasten, että eläkerahastot kasvavat kasvamisestaan on mahdotonta ymmärtää sitä, miksi eläkejärjestelmään ei tehtäisi parannuksia.



### Sitten eläkejärjestelmän kestävyys

Kuvan 5 asetelmasta näkyy, että taitetun indeksin voimaan astuessa eläkerahastot olivat jokaista suomalaista kohden 6900 euroa kun ne ovat arvion mukaan runsaat 36 000 euroa vuoden 2020 lopussa. Jo edellä on todettu, että eläkerahastot suhteessa maksettuihin eläkkeisiin olivat 4,1 kertaiset vuonna 1995 ja taas, jos olisikin eletty kaikki nämä vuodet puoliväli-indeksin mukaan, suhdeluku olisi ollut reilusti yli 6 vuonna 2020. Huomionarvoista on myös se, että eläkemaksut koko eläkejärjestelmän osalta ovat olleet jo vuosia yli 29 % kansantalouden palkkasummasta (vv.2012-2019 keskiarvo oli 29,7 %, lähde ETK:n aineisto). ETK:n pts laskelmat perustuvat 29,0 %:n tasoon.



Eläkejärjestelmän kestävydestä antaa [kuvan 5](#) pylväikön faktat, jotka ovat suoraan ETK:n ennustelaskelmista. Ennustelaskelmien eläkevarojen tuotto-odotuksissakin on selvää tarkoituksenmukaisuutta. Nehän perustuvat vuosina 2021-2028 osalta vain 2,5 %:n reaaliseen vuosituottoon ja siitä eteenpäin 3,5 %:n vastaavaan vaikka esimerkiksi vuosina 1997-2020 eläkelaitosten reaalityttö on ollut 4,3 % ja sekin on vaatimaton maailman suurten sijoittajien pitkän ajan tuottoon verrattuna. Eläkelaitosten eläkevarojen eläkejärjestelmää tukevasta roolista antaa kuvan se, että jos sijoitustuottoja ei käytettäisi lainkaan eläkkeiden ja eläkelaitosten liikekulujen korvaamiseen 200 miljardin, pesämuna kasvaisi korkoa korolle laskettuna ETK:n ennustelaskelmissa käytetyn korkokannan mukaa vv. vuoteen 2085 mennessä peräti 1689 miljardiin euroon.

Todettakoon, että jo viranomaisohjeet eläkelaitosten sijoitusvarojen käytöstä ovat jääneet ajastaan jälkeen.

Kuvan 5 asetelma riittänee kuvaamaan, etteikö eläkejärjestelmän radikaalille korjaamiselle olisi tilaa. Voidaan kysyä, onko kansantalouden etu se, mitä on tapahtunut taitetun indeksin ”ansiosta”. Eläkeläisiä on rangaistu miljarditolkulla eläkeleikkauksilla samanaikaisesti kun eläkerahastot ovat paisuneet pyöreästi 180 miljardia euroa (vv.1995-2020). Tämän paisumisen tuloksesta peräti 150 miljardia euroa on sijoitettu ulkomaisiin sijoituskohteisiin.

MIKÄ ON SIIS ESTEENÄ TOTEUTTAA RUNSAAN MILJARDIN EURON RUISKE KANSANTALOUTEEN JA SAMALLA TEHDÄ TODELLA MERKITTÄVÄ SUHTEELLINEN KORJAUS KAIKKEIN PIENITULOISIMPIEN TULOIHIN. SIIHEN ANTAA MAHDOLLISUUDEN TASOKOROTUKSEN MUKANAAN TUOMA VEROTULOJEN LISÄYS JA NIIDENKIN KÄYTTÄMINEN KANSAN- JA TAKUUELÄKKEIDEN NOSTAMISEEN.

### **Vielä yksi näkökulma eläkeläisten kohteluun maailman onnellisimmaksi maaksi ylistetyssä Suomessa.**

#### **Perustuslain 2 luku 6 pykälä**

Verotuksessa on räikeä ero otsakkeen mukaisen pykälän vaatimuksesta käsitellä kansalaisia tasa-arvoisesti. Tuossa pykälässä mainitaan muuan muassa, että ikä ei saa olla tasa-arvovaatimuksen mukaan kansalaisia eri asemaan asettava tekijä.

Mitä on sitten käytäntö. [Kuva 6](#) kertoo tämän vuoden (2021) Veronmaksajain Keskusliiton verolaskurin mukaisen veroasteen eri tuloluokissa olevien ihmisen kesken. Merkille pantavaa on, että juuri siinä tuloluokan haarukassa, johon valtaosa eläkeläisistä sijoittuu verotuksen ero suhteessa palkkatulon verotuksen tasoon on suurin.

Kuva 6				
Eläkkeen- ja palkansaajan verotus v.2021 Veronmaksajain Keskusliiton verolaskurin mukaan				
	<u>Eläkkeensaaja</u>	<u>Palkansaaja</u>	<u>Palkan-/eläkkeensaaja</u>	<u>Erotus euroa</u>
<u>Tulo per v.</u>	<u>vero-%</u>	<u>vero-%</u>	<u>erotus %-yksikköä</u>	<u>per vuosi</u>
18 504	15,78	4,43	-11,35	-2100
38 400	29,25	19,71	-9,54	-3663

Edellä olevan taulukon vuositulotaso 18504 euroa on eläkkeensaajan keskimääräinen työeläke vuonna 2019 tulo (Lähde ETK). Vastaavasti 38 400 kuvaa keskimääräisen palkansaajan tulotaso.

Kyseessä olevan vuoden työeläkkeensaajien lukumäärä oli 1 473 773. Eläkeläisten verotustason noin 16 % ryhmään kuuluu arvion mukaan noin 950 000 eläkkeen saajaa. Tämän joukon työeläketulot ovat olleet vuonna 2019 runsaat 17,6 miljardia euroa ja heidän maksamansa työeläkkeistä syntynyt laskennallinen vero vuoden 2021 verotaulukon mukaan on ollut pyöreästi 2,7 miljardia euroa. Vastaavan palkkatulon vero olisi ollut noin 2 miljardia euroa pienempi. OLENNAINEN TÄSSÄ ON SE, ETTÄ VAIKKA TYEL- JA TYÖTTÖMYYSVAKUUTUSMAKSUA VASTAAVA SUMMA LASKETTAISIIN MUKAAN ELÄKELÄISTEN VEROTUKSEEN, ELÄKELÄISTEN MAKSAMA VERO OLISI EDELLEEN VAJAAT 0,5 MILJARDIA SUUREMPI KUIN VASTAAVAN TULON SAAVAN PALKANSAAJAN VERO.